

IDEA INTERNACIONALISMU A DĚLNICKÁ TŘÍDA

JAKUB NETOPILÍK, Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV, Praha

NETOPILÍK, J.: The Idea of Internationalism and the Working Class. *Filozofia*, 30, 1975, No 3, p. 229—244

The question of the relation of the general and the special, the international and the national in the history of philosophy and in the contemporary philosophical thinking becomes today a battlefield of ideologies between Marxism-Leninism and bourgeois philosophy inclusive of various revisionist and anti-communist conceptions that want to discredit Marxism and namely Leninism as international teaching.

Socialism is incompatible with national separation. It is an international union and can fully develop only as consequential internationalism. The relation of the international and the national acquires a new form after the victory of the working class.

As far as the philosophical aspect is concerned, socialist internationalism signifies the fact that the Marxist-Leninist philosophy generalizes all social practice of this or that particular epoch, first of all the practice of the working class movement in its world scale, and that it faces the results of all scientific knowledge. This universality and versatility of the Marxist-Leninist philosophy adds its international character.

The contemporary revisionists reviving the idealistic conception of the development of society as an expression of various mental types try to include Marxism essentially into bourgeois thinking, while they falsify Leninism as a limited, narrowed variant of Marxism. The attempts at a „nationalization“ of Marxism lead to its betrayal and culminate in anti-sovietism and anti-communism. Nationalism is incompatible with the very substance of the scientific view-of-the-world and the fight against it as well as the fight against revisionism and opportunism is the basic condition of the preservation of the scientific character and creative development of the Marxist-Leninist philosophy.

The internationalism of the Marxist-Leninist philosophy is a reflection of objective material processes in the life of the society and therefore it has always a concretely historical character. The development of the Marxist-Leninist philosophy has more and more depended on the experiences and knowledge of all socialist countries, first of all the Soviet Union. It is on this elaboration that the international responsibility of the Marxist-Leninist philosophy also depends.

Otázka vztahu obecného a zvláštního, internacionálního a národního v dějinách filosofie i v soudobém filosofickém myšlení se dnes stává polem ostrého ideologického boje mezi marxismem-leninismem a buržoazní filosofií včetně různých revizionistických a antikomunistických koncepcí, které chtějí diskreditovat marxismus a zejména leninismus jako internacionální učení. Proto vyjasnění tohoto problému se stává aktuálním jak teoreticky, tak i politicky.

Historie se stala světovou teprve vznikem a rozvojem kapitalismu. To poprvé ukázal ve svých dílech K. Marx, např. v *Německé ideologii*, *Komunistickém manifestu* a zejména v *Kapitálu*. Kapitalistický průmysl vlastně teprve vytvořil „světové dějiny v tom smyslu, že uspokojování potřeb každého civilizovaného národa a každého individua v národě učinil závislým na celém světě, a že zničil dosavadní přirozeně vzniklou izolovanost jednotlivých národů“. Vytvoření jednotného světového trhu, jednotného systému ekonomických, politických a kulturních vzájemných závislostí bylo předpokladem toho, že historie nabyla globálního,

vpravdě všesvětového charakteru. Kapitalistický strojový velkopřmysl a kapitalistická zbožní výroba vyvolaly širokou specializaci společenské výroby a dělbu práce nejen uvnitř jednotlivých zemí, ale i mezi nimi. Z toho vyplynula jejich vzájemná závislost, která podmiňovala vzájemnou závislost historických událostí v rámci celé země. Tento proces zobrazil v mystifikované podobě už Hegel, jehož nekonečný sebevývoj rozumu, ideje světového ducha je v podstatě idealisticky interpretovaný, vzestupný vývoj historického procesu s konečným cílem ústícím do ustavení buržoazní společnosti.

Vytvoření světového kapitalistického systému bylo jednou z nejdůležitějších podmínek mohutného rozvoje výrobních sil. Avšak s vývojem kapitalismu se postupně vyjevovala i historická omezenost světových dějin, vyjádřených kapitalistickým zespolečenšováním. Vzájemná kooperace národů a sjednocování ekonomického a kulturního procesu v rámci celé země postupovaly ve prospěch jedněch národů a na úkor druhých, vykořisťováním jedněch národů druhými a bojem vyspělých kapitalistických států za sféry vlivu, za zdroje surovin a odbytiště. Ten o proces nabyt obzvlášť konkrétní podoby za imperialismu a podrobně byl analyzován V. I. Leninem v jeho práci *Imperialismus jako nejvyšší stadium kapitalismu*. Imperialismus plodí nejen novou nerovnoměrnost v rozvoji jednotlivých národů, ale v důsledku ní dává hned jednomu, hned druhým kapitalistickým státům sehrávat vedoucí postavení v systému kapitalistického světa. Dnes o tuto úlohu soupeří se západní Evropou a Japonskem americký imperialismus, který v posledních letech znovu potvrdil svou snahu hrát roli jakéhosi garanta a ochránce mezinárodního systému vykořisťování a útlaču. Snaží se vládnout všude, vměšuje se do záležitostí jiných národů, neomaleně porušuje jejich zákonná práva a suverenitu, násilím, podplácením i hospodářským pronikáním se pokouší vnucovat svou vůli státům a celým oblastem světa.

Obecnost, světovost, kterou poprvé v dějinách lidstva vytvořil kapitalismus, je od počátku omezena partikulárností zájmů buržoazie, a proto nemůže dosáhnout plného rozvoje, t. j. nemůže vpravdě provést sjednocení materiálního a duchovního rozvoje společenského člověka. Kapitalistický průmysl vytvořil třídu proletářů, která má u všech národů též zájem na odstránění kapitalistických společensko-ekonomických vztahů a vybudování beztřídní společnosti. Proletariát jako třída se nemůže osvobodit, jestliže neosvobodí celé lidstvo od veškerých forem útisku.

Klasikové marxismu-leninismu chápali socialismus jako světodějný proces důsledného revolučního přetvoření všech forem existence lidské společnosti. Vycházejíce z toho, že kapitalismus vytváří „univerzální rozvoj výrobní síly a světové styky“ (1, s. 48—49), vyvodili závěr, že socialistická revoluce není pouhou národní revolucí, nýbrž že je univerzální revolucí. „Proletariát může... existovat jen ve světodějném měřítku, a stejně může i komunismus, jeho akce, vůbec mít jen »světoděnou« existenci; světodějná existence individuí, t. j. existence individuí, která je bezprostředně spjata se světovými dějinami.“ (1, s. 49)

Socialismus je neslučitelný s národním oddělováním. Je internacionálním spoločenstvím a může se plně rozvíjet jen jako důsledný internacionalismus.

Teprve vítězstvím dělnické třídy začínají dějiny mít vpravdě světový charakter. Vztah internacionálního a národního nabývá nové podoby. Je to takový rozvoj světovosti, která je zároveň podmíněna rozkvětem národního. Proti buržoazní ideji kosmopolitismu, který uměle potlačuje vše národní, staví marxismus-leninismus ideu proletářského internacionalismu, která předpokládá odstranění národní omezenosti, uzavřenosti, úzkoprsého nacionalismu a klade důraz na společný zájem dělnické třídy, a proti buržoaznímu nacionalismu, který znamená povyšování jedněch národů nad druhými, staví ideu socialistického vlastenectví.

Mezi světovým a národním se vytváří harmonické vzájemné zprostředkování a obohacování nalézající konkrétní výraz v socialistickém internacionalismu a socialistickém vlastenectví. Duchovním a ideovým základem tohoto procesu je světové, internacionální učení marxismu-leninismu, které vyjadřuje zájmy mezinárodní dělnické třídy, nezávisle na její národní příslušnosti, a přitom však vyžaduje tvůrčí uplatnění podle konkrétních podmínek té-ktelé země.

Dnes máme co činit s dvěma světovými soustavami, vyjadřujícími dva odlišné typy světovosti. Je to světovost buržoazní, třídně omezená a plodící nové nerovnoměrnosti i podrobení, a socialistická, která jediná je s to zajistit všestranný a rovnoprávný rozvoj všech národů v osvojování všech vymožeností světové vědy, techniky a kultury. Socialistická světová soustava znamená rozvoj nejen celku, ale každé jednotlivé země, tvořící její součást, a naopak. Přitom v této dialektice internacionálního a národního mají dominující postavení společné objektivní třídní zájmy a cíle dělnické třídy, které jsou rozhodující hybnou silou procesu sjednocování socialistického společenství.

Byl-li internacionální zájem dělnické třídy vždy určující, pak s výstavbou rozvinuté socialistické společnosti, se spojováním vymožeností vědeckotechnické revoluce s přednostmi socialistické hospodářské soustavy se vytváří nová kvalita ve vztahu národního a internacionálního: internacionální nabývá stále většího významu nad národním. Už Lenin poznamenal, že „celý hospodářský, politický a duchovní život lidstva se stále více internacionalizuje už za kapitalismu. Socialismus jej zinternationalizuje úplně“. (2, s. 241)

Bratrská spolupráce socialistických zemí je mohutným urychlovačem společenského pokroku, růstu efektivnosti společenské výroby, využití výsledků vědeckotechnické revoluce a vývoje materiální a duchovní kultury jak socialistického společenství, tak i jednotlivých národů. Potřeby konsolidace a rozvoje hospodářského života, využití vymožeností vědeckotechnické revoluce stejně jako potřeby boje proti imperialismu a za prosazení mírového soužití nutně vyžadují stále hlubší sjednocování hospodářského, politického a duchovního života jednotlivých států socialistické soustavy. Možno říci, že spojování internacionálních a národních zájmů nabývá dnes v socialistickém společenství moci objektivní nutnosti.

Jednotu internacionálního a národního není možno však chápat jako mrtvou jednotu, nýbrž jako živý proces realizující se v konkrétně historických podmínkách. Třebaže internacionální a socialistické národní zájmy tvoří v souvislosti s budováním rozvinuté socialistické společnosti kvalitativně novou jednotu,

nelze mezi nimi nevidět i rozdíly. V důsledku historického vývoje společnosti existují mezi jednotlivými národy rozdíly v úrovni vývoje výrobních sil, ekonomiky, sociálního rozvoje a kultury. Těchto rozdílů nelze nedbat, ani je nelze nivelizovat cestou mechanického sjednocování. Tato objektivní situace podmiňuje budování socialismu v rámci jednotlivých států na jedné straně, ale zároveň stále naléhavěji vyžaduje — mimo jiné také v zájmu rozvoje socialismu v té-které zemi — postupné sbližování národního hospodářství, sociálního života, politiky a kultury. Marx a Engels napsali v *Manifestu Komunistické strany*, že dělnická třída s dobytím politické moci zůstává národní, třebaže nikterak ve smyslu buržoazie. Tím poukázali na to, že se socialistickým národem vzniká nová kvalita národa a že socialistický národ zůstává po dlouhé historické období, během něhož dělnická třída buduje socialismus, nutnou formou života a existence společnosti. Rozvoj úrovně výrobních sil a výrobních vztahů a jí odpovídající úroveň sociální struktury, míra závislosti národního reprodukčního procesu na vnějších podmínkách, mezinárodní a politické vztahy atd. podmiňují vznik národních zájmů jednotlivých socialistických zemí. Avšak jednotná sociálně ekonomická a politická povaha socialistických zemí, existence společných spojenců i nepřátel, společné úkoly, které při budování socialismu musí řešit každá země a rostoucí internacionalizace hospodářských vědeckotechnických svazků, specializace a kooperace je zdrojem internacionálních zájmů, zdrojem toho, co spojuje zájmy té-které země se zájmy jiných socialistických zemí a veškerého mezinárodního komunistického hnutí. Dělnická třída, která je v socialistických zemích u moci, buduje a rozvíjí socialismus nejen v národním, ale i v mezinárodním měřítku. Vedle zájmů spojených s upevněním a rozvinutím socialismu ve vlastní zemi existují u ní zájmy o upevnění a rozvinutí socialismu ve světovém měřítku, neboť jen upevnění ekonomické moci, politické semknutosti a ideologické jednoty socialistického systému je cestou k účinnému boji proti imperialismu a vítězství socialismu.

Světová socialistická soustava byla vytvořena dělnickou třídou, je největší vymožeností mezinárodní dělnické třídy, jejím nejpokrokovějším a nejmocnějším oddílem. Ztělesňuje budoucnost lidstva a je základem pro upevnění a prohloubení jednoty mezinárodního dělnického hnutí — neboť socialistický světový systém a dělnická třída v kapitalistických zemích mají společné třídní zájmy — jakož i základem jednotné antiimperialistické fronty na celém světě, podporu národně osvobozenického hnutí.

Rozhodující role světové socialistické soustavy v revolučním procesu současnosti vyplývá z objektivních zákonitostí společenského vývoje, neboť dělnická třída v socialistických zemích dobyla již politickou moc a dosáhla velkých úspěchů v budování socialismu a komunismu. Tento proces byl zahájen Velkým říjnem r. 1917. Podle Lenina byla Říjnová revoluce „začátek své odějněho střídání dvou světodějných epoch: epochy buržoazie a epochy socialismu“. (3, s. 224)

Říjnovou revolucí začal proletariát realizovat své historické poslání. S vytvořením a upevněním světové socialistické soustavy, jakož i s rozvojem dělnického hnutí v kapitalistických zemích se světové komunistické hnutí rozvínu-

lo kvantitativně i kvalitativně a přeměnilo se v nejvlivnější ideověpolitickou sílu současnosti. Rozvoj světového komunistického, dělnického a všeho antiimperialistického hnutí obohatil pracující masy a jejich avantgardu veškerou politickou a ideologickou zkušeností. Na mezinárodní poradě komunistických a dělnických stran v Moskvě r. 1969 bylo zdůvodněně konstatováno: „Veškerá zkušenost světového socialismu a dělnického a národně osvobozenického hnutí potvrdila mezinárodní význam marxisticko-leninského učení. Vířivost socialistické revoluce v řadě zemí, vznik světové socialistické soustavy, úspěchy dělnického hnutí v zemích kapitálu, zrození samostatného společenskopolitického života bývalých koloniálních a polokoloniálních národů i nebývalý rozmach protimperialistického boje, to všechno dokazuje historickou správnost leninismu, který vyjadřuje základní požadavky současné epochy...

Věrnost marxismu-leninismu — velikému internacionálnímu učení — je zárukou dalších úspěchů komunistického hnutí.“ (4, s. 83–84)

Věrnost internacionálnímu marxismu-leninismu byla a je zdrojem úspěchů, kterých mezinárodní dělnické hnutí dosáhlo, zdrojem jednoty a semknutosti socialistického společenství a zdrojem toho, že socialistická světová soustava v čele se Sovětským svazem přímo či nepřímo má iniciativní úlohu při řešení všech společenských otázek současnosti.

Socialistická světová soustava, která se stala hlavní silou revolučního světového hnutí, začíná dnes vytvářet společenství, které je perspektivně povoláno překonat mezinárodní a mezistátní bariéry. Na základě integračních procesů se postupně rodí zárodky jednotné internacionální společnosti. Ekonomické, politické, sociální, kulturní atd. svazky mezi národy socialistického společenství stále hlouběji vrůstají do jejich společenských vztahů. Koordinace perspektivních i ročních plánů národního hospodářství, plánování mezinárodní dělby práce, specializace a kooperace výroby, vznikání mezinárodních ekonomických organizací, mezinárodních hospodářských sdružení, mnohostranné i dvoustranné dohody o vědeckotechnické spolupráci, společné výzkumy a projekce, koordinace trhu atd. dávají uvnitř jednotlivých národů vznikat nové internacionální společnosti, která už není jen pouhým součtem jednotlivých zemí vzájemně spolu pracujících. Naplňují se slova V. I. Lenina, že socialistické hnutí „vytváří nové vyšší formy lidského soužití, kdy oprávněné požadavky a pokrokové snahy pracujících mas každé národnosti budou poprvé uskutečněny na podkladě mezinárodní jednoty“. (5, s. 33)

Jde o takový proces internacionalizace, který obsahuje postupné splývání socialistických národů na základě stejného sociálně ekonomického řádu, stejného světového názoru, stejných politických cílů při plné rovnoprávnosti a zachovávaní suverenity každého státu. Tento proces je výrazem objektivní zákonitosti, protože socialismus je důsledný internacionalismus. Nelze jej uměle urychlovat, neboť jako každý proces má své zákonitosti, jichž je nutno dbát, a proto není možno také jej brzdit. Tento objektivní faktor ve vývoji sbližování socialistických národů zřetelně podtrhnul L. I. Brežněv ve svém projevu k 50. výročí SSSR. „Další sbližování národů a národností naší země je objektivní proces. Strana je proti tomu, aby se uměle urychloval — to je zbytečné, tento proces je určen

celým vývojem našeho sovětského života. Strana pokládá také za nepřipustné veškeré snahy omezovat proces sblížování národů, klást mu pod různými záminkami překážky, uměle udržovat národnostní diferencovanost, neboť by to bylo v rozporu s hlavním směrem vývoje naší společnosti, s internacionalistickými ideály a ideologií komunistů, se zájmy komunistické výstavby.“ (6, s. 4)

Proletářský internacionalismus umožňuje spojovat požadavky vnitřního vývoje s požadavky mezinárodního vývoje, neboť v základech obou požadavků působí stejné objektivní zákonitosti. Dočasně se ovšem mohou uvnitř určité země objevit zájmy, které nejsou v souladu s internacionálním třídním bojem. To ovšem klade vysoké nároky na internacionální postoj revolučních sil působících v té- které zemi, neboť musí dát konec-konců přednost internacionálním zájmům a umět skloubit s nimi vlastní národní zájmy. To spočívá v nejvlastnějším zájmu každého revolučního oddílu, protože jeho úspěchy závisejí konec-konců od pokroků revolučních sil celého světa. Sjednocování internacionálního a národního je sice objektivní proces podmíněný rozvojem objektivních zákonitostí budování socialismu, ale není živelný. K jeho uskotočnění je třeba uvědomělého přístupu, který řeší rozpory tohoto procesu. Na to bylo výrazně poukázáno na poradě komunistických a dělnických stran r. 1969. „Podstatě socialismu nejsou vlastní takové rozpory, jaké jsou vlastní podstatě kapitalismu. Když mezi socialistickými zeměmi vznikají jisté odchylky, vyplývající z odlišnosti v jejich hospodářské úrovni, ve společenské struktuře a mezinárodním postavení, související s jejich národními zvláštnostmi, mohou a musí být úspěšně řešeny na základě proletářského internacionalismu, soudružskou diskusí a dobrovolnou bratrskou spoluprací. Nesmějí narušit jednotnou frontu socialistických států proti imperialismu.“ (4, s. 64)

Proces internacionalizace, proces sjednocování internacionálního a národního není pochopitelně hladkým, přímočarým procesem, nýbrž složitým, dialekticky rozporným procesem. Vedle objektivních faktorů, jako úroveň vývoje výrobních sil a vztahů, závislost reprodukčního procesu na vnějších podmínkách, mezinárodní ekonomické a politické vztahy, rozdíly třídní struktury, působí tu též řada subjektivních faktorů, jako jsou zkušenost z třídních bojů a tradice dělnického hnutí, stupeň osvojení marxisticko-leninské ideologie, historické i národní tradice a zvláštnosti a také stupeň překonání nacionalistických přežitků. Všechny tyto faktory, jak objektivní, tak i subjektivní, mají vliv na rozvoj internacionalisace společenských vztahů uvnitř socialistické soustavy. Proto postupného splývání internacionálního a národního může být dosahováno na základě uvědomělé cílevědomé a organizátorské činnosti, v jejíž čele se nacházejí komunistické strany. Úloha subjektivního činitele, dělnické třídy a ostatních pracujících pod vedením komunistických stran při internacionalizaci a integraci vzrůstá. V této souvislosti jde o boj proti nacionalismu ve všech jeho formách, o ochotu překonávat a řešit rozpory, o důslednou a principiální obhajobu proletářského internacionalismu, ale také o novou kvalitu spolupráce, o nový stupeň politického řízení, jakož i politickoideologické práce a internacionální výchovy. V tomto procesu nabývá internacionální stránka politického řízení, politickoideologické práce stále většího významu.

mu. Na kvalitativně novou úroveň se dostává také internacionální odpovědnost za osudy socialismu, která se projevuje především v tom, že budování socialismu v té-které zemi je chápáno jako nerozlučná součást vývoje světové soustavy v celku. Při takovém přístupu jsou zájmy světového socialismu pokládány nikoli za „cizí“ či „druhořadé“, nýbrž za životně důležité faktory, na nichž závisí rozvoj každého članku světové socialistické soustavy, jakož i boj proti imperialismu.

Protože Sovětský svaz a dělnická třída Sovětského svazu je nejen nejmocnějším, ale i nejzkušenějším a nejvyspělejším oddílem mezinárodního revolučního dělnického hnutí, znamená to, že proces socialistické internacionalizace a integrace probíhá především jako proces stále hlubšího a mnohostrannějšího semknutí kolem Sovětského svazu a jeho dělnické třídy jako třídy sociálně nejprogresivnější a politicky nejzkušenější. Jedině správné kritérium opravdového internacionalismu — vztah k SSSR — se tím dostává na kvalitativně vyšší úroveň než kdy předtím. Internacionalizace a integrace v jednotlivých zemích se může úspěšně rozvíjet jen za předpokladu úzké a mnohostranné spolupráce, koordinace a specializace se Sovětským svazem.

Tím, že se internacionální stává neodlučitelnou složkou života národů socialistických zemí, dává národnímu kvalitativně nový progresivní směr, nové hodnoty, nové možnosti rozvoje. Proto se internacionální a národní nevylučují, nýbrž vzájemně doplňují tím, že internacionální novým způsobem obohacuje národní a předpokládá všestranný rozvoj jednotlivých národů, výměnu materiálních a duchovních hodnot mezi národy, růst jejich hmotné a duchovní kultury.

Vznik a rozvoj socialistické soustavy znamená v dějinách lidstva nový, vyšší typ lidského soužití, nové formy spravedlivých a humánních společenských i osobních vztahů mezi lidmi.

Tím se zásadně odlišuje od soudobé kapitalistické internacionalizace a integrace, které znamenají nejen vznikání nových rozporů a jejich zostrňování včasně starých mezi prací a kapitálem, ale mezi jednotlivými národy, zesurování vztahů mezi nimi a další hlubší vykořisťování. Tzv. společný trh, který soudobý kapitalismus vytváří, má sloužit jako základna proti dělnickému a národně osvobozenckému hnutí, proti socialistickému systému. Proti vykořisťování a ponižování národů zavádí socialistická světová soustava do vztahů mezi národy nové principy, které může vytvořit jen proletářský internacionalismus. Patří sem především takové principy, jako přátelství národů, spolupráce, vzájemná pomoc, rovnoprávnost, solidarita, respektování samostatnosti, vzájemná důvěra a porozumění atd., tedy principy, které vyznačují nové, vpravdě humánní vztahy mezi národy i jedinci.

Když se V. I. Lenin zamýšlel nad dalšími osudy socialismu po Říjnové revoluci, předpokládal násup takové periody světové historie, kdy se stane aktuálním „úkol přeměny diktatury proletariátu z diktatury národní (t. j. existující v jedné zemi a nezpůsobilé určovat světovou politiku) v diktaturu mezinárodní (t. j. diktaturu proletariátu alespoň několika vyspělých zemí, schopnou mít rozhodující vliv na veškerou světovou politiku)“. (7, s. 143)

Světová historie prošla první etapou a vstoupila do druhé. Sovětský svaz a ostatní socialistické země vytvořily socialistickou soustavu, která se přeměnila v rozhodující sílu světové historie. Tím nabyla historie lidstva nové kvality.

* * *

Marxisticko-leninská filosofie je svou podstatou internacionální. Nejhlubší sociální kořen internacionálního charakteru marxisticko-leninské filosofie tkví v jejím třídním charakteru a v její třídní úloze. Dialektický a historický materialismus jako věda o nejobecnějších zákonitostech přírody, společnosti a myšlení vrcholí v učení o diktatuře proletariátu jako výsledku obecných zákonitostí třídního boje a prostředku k vybudování nové beztřídní společnosti. Internacionální charakter dialektického a historického materialismu je tedy založen a vrcholí v objektivitě internacionální podstaty světoeděného poslání dělnické třídy. Podle Lenina v *Manifestu Komunistické strany* je „s geniální jasností a působivostí podán nový světoový názor, důsledný materialismus, zahrnující i oblast společenského života, dále dialektika jako nejvšestrannější a nejhlubší učení o vývoji, teorii třídního boje a světoeděného revolučního poslání proletariátu, tvůrce nové komunistické společnosti“. (5, s. 42) Výzva k jednotě všech dělníků je výrazem zobecnění té skutečnosti, že základní vztahy mezi prací a kapitálem jsou všude stejné, a na této základně existuje všude stejná nadvláda vykořisťovatelských tříd nad vykořisťovanými. Proto zásady a cíle politiky proletářských stran musí být, jak ukazuje Engels v dopisu *Španělské federální radě*, totožnými. Proletářský internacionalismus není nějakým souborem abstraktních principů; není jen stránkou či částí politického programu týkající se národních otázek, nýbrž je výrazem základních názorů a cílů historického poslání dělnické třídy. Týká se všech částí marxismu-leninismu, jeho filosofie, politické ekonomie a vědeckého komunismu.

Pokud jde o filosofický aspekt, znamená socialistický internacionalismus tu skutečnost, že marxisticko-leninská filosofie se stala vědeckou filosofií, protože vznikla a byla vypracována na základě veškerého bohatství vývoje filosofického myšlení a stala se teoretickým výrazem zájmů proletariátu, t. j. té třídy, jejíž sociální, politické a duchovní osvobození je podmínkou osvobození celého lidstva.

Už Hegel pokládal dějiny filosofie za rozvíjející se systém, v němž jde o hledání pravdy, která je nezávislá na národní příslušnosti, na zvláštnostech národní psychologie a „sebevědomí“ toho či onoho národa. Podle Hegelovy koncepce historie filosofie je historický aspekt logiky: „Tvrdím — psal Hegel — že posloupnost filosofických soustav v dějinách je táž jako posloupnost v logickém odvození pojmových určení ideje.“ (9, s. 64) Historický a teoretický aspekt jsou jen dva aspekty jednoho a téhož procesu, procesu rozvoje pravdy. Historie filosofie nás podle Hegela seznamuje s „galerií hrdinů myslícího ducha“, z nichž každý hlouběji pronikl v podstatu věcí, přírody i ducha a dosáhl pro následující pokolení vyššího poznání. Historie filosofie je tak cestou k pravdě. Toto pojetí je ovšem omezeno objektivně idealistickým východiskem

a základem i podceněním historie filosofie některých národů. Jeho racionálním jádrem je však myšlenka, že dějiny filosofie jsou dějinami hledání pravdy, dějinami filosofické vědy.

Marxisticko-leninská filosofie se od všech předcházejících filosofii odlišuje tím, že překonala metafyzické myšlení, že se osvobodila od všech jednostranností v myšlení, což jí umožňuje sledovat a zkoumat skutečnost bez všech předpojatostí. Internacionální charakter marxisticko-leninské filosofie vyplývá z poznání objektivních zákonitostí vývoje přírody a společnosti, ze zkoumání vnitřních objektivních zákonitostí dělnického hnutí z hlediska podmínek jeho existence a vývoje. Naopak, popírání internacionalismu, vyzvedávání absolutizování národního ústí konec-konců v podceňování či ignorování objektivních zákonitostí, zejména obecných zákonitostí socialistické revoluce a výstavby socialismu a v požadavek různých národních variant „marxistické“ filosofie.

Marxisticko-leninská filosofie zobecňuje veškerou společenskou praxi té-které epochy, především praxi dělnického hnutí v jeho světovém měřítku, je obrácena k výsledkům veškerého vědeckého poznání. Právě tato univerzálnost a všestrannost marxisticko-leninské filosofie jí dodává její internacionální charakter.

Univerzalismus a internacionalismus marxisticko-leninské filosofie ovšem nevylučuje, ale naopak, předpokládá její konkrétně historické použití a rozvíjení v jednotlivých zemích. Už Lenin napsal r. 1899 v práci *Náš program* tato slova: „Na Marxovu teorii se vůbec nedíváme jako na něco definitivního a nedotknutelného; jsme naopak přesvědčeni, že položila pouze základní kameny vědy, kterou socialisté musí rozvíjet ve všech směrech dále, nechtějí-li zůstat stranou života. Myslíme, že pro ruské socialisty je zvlášť nutné *samostatné* propracování Marxovy teorie, neboť tato teorie přináší jen obecně řídící poučky, kterých je používáno v *jednotlivostech* jinak pro Anglii než pro Francii, jinak pro Francii než pro Německo, jinak pro Německo než pro Rusko.“ (3, s. 214)

Marxismus-leninismus, jak známo, klade na myšlení a jednání několik základních principů, které vytvářejí metodický přístup k poznání a přetváření světa. Sem patří princip objektivity, konkrétnosti vývoje jednoty teorie a praxe a princip stranickosti. Zachování těchto principů umožňuje vskutku tvůrčí použití a rozpracovávání marxismu-leninismu v konkrétních podmínkách té-které země, aniž je stírán jeho internacionální charakter. Rozvíjení marxismu-leninismu v závislosti na podmínkách té-které země neznamená, že se marxisticko-leninská filosofie rozpadá na jednotlivé země, že přijímá tu či onu regionální či národní formu. Teorie a praxe jednotlivých zemí, stejně jako výsledky věd a zkušenosti třídního boje národních oddílů dělnické třídy, jsou studovány z jednotného světového základu a zpětně na tento základ převáděny. Aniž marxisticko-leninská filosofie odmítá národní zkušenosti, poznatky a tradice, ba naopak, předpokládá je, nedá se na ně redukovat. Tvůrčí uplatnění marxisticko-leninské filosofie nevyžaduje, aby její systém a její metody nabývaly zvláštních specifických národních forem, ale naopak, aby obecných principů a metod bylo použito ke studiu a ovládnutí objektivních zákonitostí společenského vývoje v té-které zemi. Jednota, univerzálnost a internacionalismus marxisticko-leninské filosofie není pouhým mechanickým konglomerátem, součtem jejich uplatnění

či rozvinutí v národním měřítku, nýbrž tvoří kvalitativně vyšší jednotu, která se zakládá na pochopení nejobecnějších souvislostí a nejobecnějších zákonitostí veškerého vývoje. Lenin opakovaně zdůrazňoval souvislost teoretického zdůvodnění historického poslání dělnické třídy s dialektickým a historickým materialismem, s materialistickým pojetím vývoje společnosti, se zákonitostmi třídního boje a výstavby socialismu.

V současném zostřeném boji mezi kapitalismem a socialismem, v období, kdy jsou do tohoto boje začleňovány nové sociální síly a kdy se tento boj komplikuje na národní úrovni (utváření antiimperialistické fronty v třetím světě), je třeba vycházet nikoli z národních rozdílů, nýbrž z globálního zápasu mezi socialismem a imperialismem, což z druhé strany vyžaduje velkého umění uplatňovat marxismus-leninismus v konkrétních podmínkách.

V historii filosofie před upevněním kapitalistického řádu některé národní rysy toho či onoho národa zapůsobily, když ne na sám charakter filosofického myšlení, tedy alespoň na jeho vnější ráz. Tak např. Marx psal o rozdílu mezi francouzským materialismem 18. stol. a anglickým materialismem takto: „Rozdíl mezi *francouzským* a *anglickým* materialismem je rozdíl mezi těmito dvěma národnostmi. Francouzi dali anglickému materialismu esprit, tělo a krev, výmluvnost. Dávají mu temperament a půvab, které mu ještě chyběly. Civilizují jej.“ (10, s. 149) Lenin zaznamenává u Angličanů nechuť k abstraktním teoriím a praktikismus. (5, s. 262) A skutečně, je možno pozorovat v anglosaském světě sklon k empirismu, praktikismu, v německém tendenci k abstraktní spekulaci, ve francouzském sklon k racionalismu. Bylo by však chybou tyto tendence vysvětlovat jako věčné vlastnosti toho či onoho národa a nevidět, že tyto rysy jsou vytvářeny v souvislosti se společenskou praxí, se stupněm vývoje a rozporů buržoazie. Avšak s rozvojem a internacionalizací třídního boje tyto rysy ztrácejí jakéhokoli významu. „Období vyspělého kapitalismu, který spěje ke své přeměně v socialistickou společnost, přináší sebou stržení národních přehrad, vytvoření mezinárodní jednoty kapitálu, hospodářského života vůbec, politiky, vědy atd.“ (11, s. 20) Podobnou kapitalistickou integraci lze pozorovat i v oblasti filosofie, kde jednotlivé filosofické proudy se vzájemně proplétají, doplňují a stávají se obecnými pro všechny kapitalistické země.

Jiná věc je, že hlavní magistrála světové filosofie se díky zvláštnostem společenského vývoje rozvíjela u některých národů — v antickém Řecku, západní Evropě a Německu. Avšak tento vývoj světové filosofie nevyplývá z osobitých rysů toho či onoho národa, jak se snaží dokázat buržoazní historické filosofie, nýbrž vděčí nerovnoměrnému vývoji vlastního třídního společenství. To ovšem mimochodem neznámá, že u ostatních národů, které se neúčastnili hlavního filosofického vývoje, nebylo filosofie. Z toho, že ten či onen filosofický systém vznikl v podmínkách určitého národa, nelze vyvozovat, že byl výrazem ducha příslušného národa. Takové pojetí vývoje filosofie vyvrátil z objektivně idealistického hlediska už Hegel a z materialistického východiska marxismus-leninismus.

Soudobá buržoazní a revizionistická ideologie, která usiluje zbavit marxisticko-leninskou filosofii její revoluční podstaty tím, že ji neuznává jako učení

o objektivních zákonitostech přírody a společnosti, ráda by jej vyložila jako produkt určitého, více-méně neměnného národního ducha. Takovým způsobem postupuje celá řada revizionistů počínaje K. Korschem a konče H. Marcusem, E. Fischerem, F. Marekem, R. Garaudym aj. Oživující idealistické pojetí vývoje společnosti jako výrazu různých duchovních typů, snaží se soudobí revizionisté začlenit marxismus do tradic tzv. západní kultury, t. j. v podstatě do buržoazního myšlení, kdežto leninismus falzifikují jako omezenou, zúženou variantu marxismu. V obou případech jde o snahu omezit učení Marxe, Engelse a Lenina na projev určitého ducha, jednou západního, podruhé východního, a tím popřít jeho objektivní platnost, internacionální podstatu a význam. Tyto desinterpretace zaměřují své útoky proti Leninovi a leninismu jako marxismu naší epochy a vrcholy v požadavku „národního“ marxismu a národních modelů socialismu.

V. I. Lenin pokládal za největší přednost marxismu, že nevznikl stranou od hlavní cesty vývoje světového myšlení, nýbrž že odpověděl na otázky, které si lidstvo postavilo v pracích německé klasické filosofie, anglické politické ekonomie a francouzského socialismu. Tak i když marxismus vznikl v Německu, nelze jej pokládat za německý či západoevropský typ myšlení, stejně jako leninismus, který je rozvojem marxismu v nové historické epoše, nelze chápat jako ruský či východní marxismus jen proto, že vznikl v Rusku. Leninismus je internacionální celou svou povahou, povahou úkolů, které řeší. V něm je zobecněna praxe veškerého dělnického hnutí po smrti Marxe a Engelse, jakož i dány metodologické přístupy k řešení problémů stávajících soudobým společenským a vědeckotechnickým rozvojem. Internacionalismus leninismu je založen na analýze podmínek osvobození dělnické třídy v období imperialistického, státně monopolistického kapitalismu, na všestranném rozvoji dialektického a historického materialismu v období dvou historických epoch — epochy imperialismu a socialismu, který byl zahájen Říjnem r. 1917. Je rozvinutím Marxova a Engelsova učení o revolučním přetvoření světa a výstavby nové, socialistické společnosti v nových podmínkách.

Je třeba podtrhnout, že internacionalismus leninismu se zakládá na obhajobě a rozpracování historické úlohy dělnické třídy, na základě obhajoby a rozpracování dialektického a historického materialismu, v souvislosti s novými společenskými podmínkami a počátky rozvoje vědeckotechnické revoluce. Leninismus se stal internacionálním učením právě díky rozvinutí dialektického a historického materialismu. Proto buržoazní a revizionističtí „kritikové“ leninismu, chtějíce popřít leninismus jako marxismus naší epochy, útočí hlavně na jeho filosofii, na obhajobu a rozvinutí dialektického a historického materialismu. Mnozí z nich sice mohou „uznávat“ Leninovo strategické a taktické mistrovství, Leninův politický génius, ale jen proto, aby jeho učení omezili na podmínky jedné země. Popírání jeho filosofických zásluh, rozvinutí dialektického a historického materialismu Leninem je jim východiskem k popření internacionálního charakteru leninismu. Jen proto, že Lenin rozvinul dialektický a historický materialismus jako jednotné filosofické učení, mohl dále všestranně rozpracovat celý marxismus v podmínkách nové epochy imperialismu a proletářských revolucí,

přechodu od kapitalismu k socialismu. Síla obecné platnosti leninismu, jeho internacionálního charakteru vyplývá především z jeho filosofie, z důsledného materialismu, který jediný umožňuje pochopit světodějnou úlohu dělnické třídy a socialismus jako zákonitý produkt dějinného vývoje.

Proč ne náhodou veškeré pokusy o vytváření „nacionálních“, „regionálních“ či „geografických“ variant marxismu, o jeho „pluralizaci“ vedou nejen k popírání leninismu jako rozpracování dialektického a historického materialismu, ale i k revizi materialismu, omezování materialistické dialektiky, odtrhování marxisticko-leninské filosofie od spojení s dělnickou třídou a její stranou, odmítnutí objektivních zákonitostí společenského vývoje. Nacionalizace marxismu, jak ji provádějí pravicoví revizionisté, je spojena — jak o tom svědčí četné příklady, např. i vývoj revizionismu v Československu — s obcházením materialismu, idealistickým výkladem dialektiky a jejím redukováním na dialektiku subjektu a objektu, dialektiku odcizení a pod., a konečně s eklekticismem, který se snaží „humanizovat“ marxismus různými módními směry soudobé buržoazní filosofie, jako existencialismem, personalismem, nebo ho „zvědečtovat“ pomocí soudobého pozitivizmu či zvláštních metod některých věd, jako kybernetiky, matematické logiky a pod. Není třeba zdůvodňovat, že tyto pokusy o „nacionalizaci“ marxismu vedou k jeho zradě a vrcholí v antisovětiismu a antikomunismu. Zveličování národního, propagace nacionalismu vede v oblasti filosofie k zřikání se vědecké filosofie a dialektikomaterialistického pojmání světa. Nacionalismus znamená nejen myšlenku výlučnosti a převahy jednoho národa nad druhými či výlučnosti dělnického hnutí jedné země, jak se to projevuje u soudobých „levicových“ revizionistů, znamená nejen konzervování od kapitalismu zděděných forem národní odloučenosti a omezenosti, ale v oblasti filosofie vede k revizi základních principů dialektického a historického materialismu, k jeho smířování se soudobou buržoazní filosofií a konec-konců k odmítání dělnické třídy jako hlavní síly, která sjednocuje masy pracujících v jednotnou frontu proti imperialismu a za výstavbu socialistické společnosti. Proto je nacionalismus neslučitelný se samou podstatou vědeckého světového názoru a boj proti němu, stejně jako boj proti revizionismu a oportunismu, je základní podmínkou zachování vědeckosti a tvůrčího rozvoje marxisticko-leninské filosofie.

Socialistická revoluce a budování nové společnosti může trvale zvítězit jen tehdy, když se internacionalismus stane vedoucím principem v ideologii a politice. V této souvislosti V. I. Lenin poznamenal: „Národnostní princip je v buržoazní společnosti historicky nevyhnutelný a marxista se zřetelem na tuto společnost plně uznává historickou oprávněnost národních hnutí. Aby se však toto uznávání nezvrhlo v apologii nacionalismu, je třeba, aby se co nejpřísněji omezovalo pouze na to, co je v těchto hnutích pokrokové, nemá-li toto uznávání vést k zatemňování proletářského vědomí buržoazní ideologií.“ (11, s. 27)

V podmínkách boje proti imperialismu a budování socialismu to znamená požadavek úporného boje proti jakýmkoli nacionalistickým přežikům, v oblasti filosofie boj proti vlivům buržoazní ideologie, která se snaží pomocí nacionalistických přežitků rozrušovat jednotnost a univerzálnost vědeckého světového názoru.

Rozvoj marxisticko-leninské filosofie je nevyhnutně spojen se zvláštnostmi společenského vývoje a revolučního hnutí v různých zemích. Osvojování, šíření a rozpracování této filosofie v jednotlivých zemích má své zvláštnosti v závislosti na specifickém uspořádání politických sil, určité intenzitě třídních kulturních tradic a pod. Rozvoj marxisticko-leninské filosofie v souladu s danými podmínkami v každé zemi nikterak neopravňuje mluvit o „národní“ variantě marxistické filosofie, nýbrž tvoří nezbytnou součást internacionální filosofie dialektického a historického materialismu. Není a nemůže být specifické „národní“ filosofie oddělené od internacionálního marxisticko-leninského filosofického myšlení světového komunistického hnutí současné epochy. Každé zveličování a absolutizování jistých rozdílů, které se nezbytně objevují v rozvoji marxisticko-leninské filosofie v jednotlivých zemích, má za následek újmu na její internacionální a vědecké povaze. Nejsou a nemohou být principiální rozdíly ve vývoji marxisticko-leninské filosofie v jednotlivých zemích a v různých etapách, nýbrž existuje jen dialektický vývoj a formování idejí v závislosti na konkrétních a nových historických podmínkách.

Internacionální charakter marxisticko-leninské filosofie je napádán soudobou buržoazní ideologií zejména proto, že tato filosofie se stala duchovní silou soudobé epochy. Hlavní překážkou pro bezohledné prosazování zájmů je pro soudobý imperialismus mezinárodní solidarita komunistických stran, jejich jednotu na základě marxismu-leninismu. Proto soudobí buržoazní ideologové se pokoušejí podrýt v první řadě ideový základ jednoty komunistického a dělnického hnutí — marxisticko-leninskou filosofii. Avšak proti mezinárodní síle a jednotě kapitalistů klade a rozvíjí mezinárodní dělnická třída v čele se Sovětským svazem svou mezinárodní sílu, svou proletářskou, socialistickou solidaritu a jednotu založenou na společných zájmech a cílech.

Internacionalismus marxisticko-leninské filosofie není nějaký abstraktní princip, nýbrž je odrazem objektivních materiálních procesů v životě společnosti, a proto má vždy konkrétně historický charakter. Dnes se objevují před marxisticko-leninskou filosofií úkoly zkoumat obecné zákonitosti socialismu už nejen ve zvláštních, konkrétně historických podmínkách, ale stále více vysvětluje do popředí úkol odhalovat obecné zákonitosti socialismu, které leží v základě společenských jevů ve všech socialistických zemích. S rozvíjením a upevňováním socialistické ekonomické integrace vysvětluje před marxisticko-leninskou filosofií celá řada nových úkolů. Stále více se stává aktuální spolupráce také v oblasti marxisticko-leninské filosofie, ve výzkumu a teoretickém rozpracovávání problémů, které jsou kladeny jako výstavbou společnosti, tak i požadavky účinného boje proti buržoazní ideologii, proti pravému i „levému“ oportunismu. Rozvoj marxisticko-leninské filosofie, jakož i boj proti buržoazní ideologii stále více záleží na zkušenostech a poznání všech socialistických zemí, především Sovětského svazu. Síla marxismu-leninismu záleží na tom, že vede boj se svými ideovými odpůrci cestou tvůrčích rozpracování nových problémů, které jsou stavěny před filosofií veškerou praxí mezinárodního revolučního dělnického hnutí a bojem za vítězství socialismu a komunismu ve světovém měřítku.

V tomto rozpracovávání záleží také mimo jiné internacionální odpovědnost marxisticko-leninských filosofů.

Príspevok bol prednesený na porade redaktora filozofických a sociologických časopisov v Budapešti.

LITERATÚRA

1. MARX-ENGELS: Spisy, sv. 3. SNPL, Praha 1958.
2. LENIN, V. I.: Spisy, sv. 19. SNPL, Praha 1957.
3. LENIN, V. I.: Spisy, sv. 29. SNPL, Praha 1955.
4. Dokumenty z moskevské porady komunistických a dělnických stran. Svoboda, Praha 1969.
5. LENIN, V. I.: Spisy, sv. 21. SNPL, Praha 1957.
6. BREŽNEV, L. I.: Projev na slavnostním shromáždění k 50. výročí SSSR v Moskvě. Rudé právo, 22. 12. 1972.
7. LENIN, V. I.: Spisy, sv. 31. SNPL, Praha 1955.
8. HEGEL, G. W. F.: Dějiny filosofie, sv. 1, ČSAV, Praha 1961.
9. LENIN, V. I.: Spisy, sv. 4. Svoboda, Praha 1952.
10. MARX-ENGELS: Spisy, sv. 2. SNPL, Praha 1957.
11. LENIN, V. I.: Spisy, sv. 20. SNPL, Praha 1959.

ИДЕЯ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА И РАБОЧИЙ КЛАСС

Якуб Нетопилик

В настоящее время вопрос об отношении общего и особенного, интернационального и национального в истории философии и в современной философской мысли становится полюсом острой идеологической борьбы между марксизмом-ленинизмом и буржуазной философией, включая различные ревизионистские и антикоммунистические концепции, которые хотят дискредитировать марксизм и особенно ленинизм как интернациональное учение. Социализм несовместим с национальным отделением. Он представляет собой интернациональное сообщество и в полной мере может развиваться лишь как последовательный интернационализм. С победой рабочего класса отношение между интернациональным и национальным приобретает новые формы.

Что касается философского аспекта, социалистический интернационализм означает тот факт, что марксистско-ленинская философия обобщает всю общественную практику той или иной эпохи, прежде всего практику рабочего движения в его мировом масштабе, она обращена к результатам всего научного познания. Эта универсальность и всесторонность марксистско-ленинской философии придает ей ее интернациональный характер. Ограничение интернационального и абсолютизация национального приводят в конечном итоге к недооценке или игнорированию объективных закономерностей, особенно общих закономерностей социалистической революции и строительства социализма, а также к требованию различных, так называемых национальных вариантов «марксистской» философии. Разумеется, универсализм и интернационализм марксистско-ленинской философии не исключают, но, наоборот, предполагают ее конкретно-историческое применение и развитие в отдельных странах. Творческое применение марксистско-ленинской философии не требует того, чтобы ее система и методы приобретали особые национальные формы, но, наоборот, оно требует, чтобы ее общие принципы и методы были использованы в целях изучения и овладения объективными закономерностями общественного развития в той или иной стране.

Оживляя идеалистическое понимание развития общества как выражения различных духовных типов, современные ревизионисты стремятся включить марксизм по существу в буржуазную мысль, тогда как ленинизм они фальсифицируют как ограниченный, суженный вариант марксизма. Попытки «национализировать» марксизм ведут к измене ему и достигают своей вершины в антисоветизме и антикоммунизме. Национализм несовместим

с самой сущностью научного мировоззрения. Борьба против него, как и борьба против ревизионизма и оппортунизма, является основным условием сохранения научности и творческого развития марксистско-ленинской философии.

Интернационализм марксистско-ленинской философии является отражением объективных материальных процессов в жизни общества, поэтому он всегда носит конкретно-исторический характер. Развитие марксистско-ленинской философии все больше зависит от опыта и познания всех социалистических стран, прежде всего Советского Союза. В этой разработке заключается также, кроме всего прочего, интернациональная ответственность марксистско-ленинских философов.

DIE IDEE DES INTERNATIONALISMUS UND DIE ARBEITERKLASSE

Jakub Netopilík

Die Frage nach dem Verhältnis zwischen Allgemeinem und Besonderem, Internationalem und Nationalem in der Geschichte der Philosophie und im gegenwärtigen philosophischen Denken wird heute zum Feld einer scharfen ideologischen Auseinandersetzung zwischen dem Marxismus-Leninismus und der bürgerlichen Philosophie, einschliesslich verschiedener revisionistischer und antikommunistischer Konzeptionen, die den Marxismus und insbesondere den Leninismus als internationale Lehre in Misskredit bringen wollen.

Sozialismus ist nuvereinbar mit nationaler Abgrenzung. Er stellt eine internationale Gemeinschaft dar und ist nur als konsequenter Internationalismus voll entfaltungsfähig. Durch den Sieg der Arbeiterklasse erlangt das Verhältnis zwischen Internationalem und Nationalem eine neue Gestalt.

Was den philosophischen Gesichtspunkt anbelangt, so bedeutet sozialistischer Internationalismus, dass die marxistisch-leninistische Philosophie die gesamte gesellschaftliche Praxis verallgemeinert, insbesondere die Praxis der Arbeiterbewegung der ganzen Welt, dass sie auf die Ergebnisse der gesamten wissenschaftlichen Erkenntnis ausgerichtet ist. Dieser universelle und allseitige Charakter der marxistisch-leninistischen Philosophie verleiht ihr auch ihren internationalen Charakter. Eine Verneinung des internationalen, eine Absolutisierung des nationalen Bestrebens führt letztlich dazu, dass die objektiven Gesetzmässigkeiten, insbesondere die allgemeinen Gesetzmässigkeiten der sozialistischen Revolution und des sozialistischen Aufbaus unterschätzt oder übersehen und verschiedene, sogenannte nationale Varianten der marxistischen Philosophie gefordert werden. Der Universalismus und Internationalismus der marxistischen Philosophie schliesst freilich ihre konkrete historische Anwendung und Entfaltung in einzelnen Ländern nicht aus, sondern setzt sie im Gegenteil voraus. Für eine schöpferische Anwendung der marxistisch-leninistischen Philosophie ist es nicht notwendig, dass ihr System und ihre Methode besondere nationale Formen annimmt, sondern im Gegenteil, dass die allgemeinen Prinzipien und Methoden zum Studium und zur Beherrschung der objektiven Gesetzmässigkeiten des jeweiligen Landes angewendet werden. Indem die gegenwärtigen Revisionisten die idealistische Auffassung der gesellschaftlichen Entwicklung als eines Ausdrucks mannigfaltiger geistiger Typen neu beleben, sind sie bestrebt den Merxismus wesentlich in's bürgerliche Denken einzugliedern, während der Leninismus von ihnen als eine beschränkte, begrenzte Variante des Marxismus verfälscht wird. Versuche um eine „Nationalisierung“ des Marxismus führen zum Verrat an ihm und erreichen ihren Höhepunkt im Antisowjetismus und Antikommunismus. Nationalismus ist unvereinbar mit dem innersten Wesen der wissenschaftlichen Weltanschauung und der Kampf gegen ihn, ebenso wie Kampf gegen Revisionismus und Opportunismus bilden die Grund-

bedingung zur Erhaltung der Wissenschaftlichkeit und der schöpferischen Entfaltung der marxistisch-leninistischen Philosophie.

Der Internationalismus der marxistisch-leninistischen Philosophie ist ein Reflex aller objektiver materieller Vorgänge im Leben der Gesellschaft und deshalb besitzt er immer einen konkret historischen Charakter. Die Entwicklung der marxistisch-leninistischen Philosophie beruht immer mehr auf den Erfahrungen und Erkenntnissen der sozialistischen Länder, insbesondere der Sowjetunion. In die weitere Entfaltung liegt u. A. auch die internationale Verantwortung der marxistisch-leninistischen Philosophen.